

Halyomorpha halys Stal (Smeđi mramorni stenica)

Автор(и): Иванка Иванова, гл. експерт ентомолог в ЦЛКР

Дата: 18.03.2019 Брой: 3/2019

Invazivna vrsta mramorasta smrdljiva stjenica *Halyomorpha halys* Stål potiče iz Azije – Kine, Japana, Koreje i Tajvana. Prvi put je otkrivena u SAD, u Pensilvaniji 1990. godine. Do 2013. stjenica se već proširila na 41 državu u SAD. Od 1993. u mnogim lukama Kanade *H. halys* je otkrivena u pošiljkama iz Kine, Japana, Koreje i SAD. Godine 2010. utvrđena je u provinciji Ontario. Kasnije se proširila na Novi Zeland i Australiju, delove Južne Amerike i južni deo Afrike. U Evropi je prvi put zvanično prijavljena u kantonu Ciri (Švajcarska) 2007. godine. Prema CABI, u Evropi se javlja u Austriji, Nemačkoj, Grčkoj, Gruziji, Italiji, Španiji, Slovačkoj, Srbiji, Sloveniji, Rusiji, Turskoj, Hrvatskoj, Francuskoj, Češkoj Republici. Prvi put ju je u Bugarskoj prijavio doc. dr Nikolaj Simov. Otkrio ju je u Sofiji, u Knezhevskoj bašti u septembru 2016. (publikacija u “Ecologica Montenegrina”).

Biljke domaćini

Više od 100 biljnih vrsta je prijavljeno kao domaćini mramoraste smrdljive stjenice. Među drvenastim vrstama napada trešnju, breskve, šljive, kruške, jabuke, vinograde, orah, lešnik, ailantus, katalpu, paulovnicu, judino drvo. Među poljoprivrednim usevima napada kukuruz, soju, paradajz, papriku, bamiju, patlidžan i druge. U Evropi, lista biljaka domaćina obuhvata 51 vrstu iz 32 familije, uključujući i egzotične vrste.

Opis

Mramorasta smrdljiva stjenica varira u veličini (12–17 mm u dužinu i 7–10 mm u širinu) i boji (smeđkasti mramorirani dorzum sa gustim pegašcima). Jaja su glatka, svetle boje, 1,3 x 1,6 mm, polažu se u grupama od 20–30. Nimfe prvog stupnja su crne do crvenkasto-narandžaste boje. Postoji 5 stupnjeva razvoja nimfi.

Biologija

U južnoj Kini mramorasta smrdljiva stjenica ima 5 generacija, u regionu srednjeg Atlantika u SAD – 2 generacije, a u Švajcarskoj – 1. Diapauzirajuće odrasle jedinke koje prezimljavaju pojavljuju se u zavisnosti od temperature od početka marta do aprila. Broj generacija zavisi od temperatura. Za jednu generaciju na 30°C potrebno je 32–35 dana. Utvrđeno je da nimfe prvog stupnja ostaju grupisane oko jaja, ali starije nimfe se kreću relativno brzo (nimfe trećeg i petog stupnja na zeljastoj vegetaciji prelaze 1,3 do 2,6 m za 30 minuta). Šteta je slična onoj koju izazivaju druge stjenice iz familije Pentatomidae. Pri hranjenju na plodovima kao što su breskve, kajsije i jabuke izazivaju udubljenja, deformacije, a u slučaju kasnijeg napada pred kraj vegetacionog perioda – plutenaste tačke. Hranjenje može takođe izazvati pobačaj i uginuće plodova i semena. Slična šteta se javlja na paradajzu i paprici.

Prilikom traženja mesta za prezimljavanje stjenica može ući u stanove, skladišta, sakriti se ispod kofera, odeće, građevinskog materijala i drugog.

Suzbijanje

Neophodno je koristiti zamke za utvrđivanje prisustva štetočine i naknadno primeniti insekticide za suzbijanje. U SAD se za suzbijanje koriste neonikotinoidi i piretroidi. U Gruziji su se uspešno koristili insekticidi sa aktivnom supstancom bifentrinom. Nedavna istraživanja u SAD su pokazala vrlo dobar efekat korišćenja zamki tipa "privuci-i-uništi". Gubici izazvani mramorastom smrdljivom stjenicom su smanjeni 2 do 7 puta. U Italiji, u ogledima u zasadima nektarina i jabuka, vrlo dobri rezultati su postignuti korišćenjem mreža za zaštitu od grada.